

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΘΡΑΚΗΣ

(Ἐκ τοῦ Λεξικογραφικοῦ Ἀρχείου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

Α'. Ἀδριανουπόλεως

1. Ἡ χηναρῶ

Ἦσαν γηρὸ εἶταν ἕνας πρχματευτῆς ποῦ εἶχε μιὰ θυγατέρα ἑμορφῇ. Αὐτὴ
κάθονταν στοῦ παρθῶ κι κιντεῦσι. Κάθε μέρα ἔρχονταν ἕνα πουλὶ στοῦ
παρθῶ κι ἔλιγι.—«Κόρη μου, τί κιντᾶς, τί πουλιμᾶς, πιθαμένουν ἄντρα θὰ
πάρς». Τοῦ κορίτσι ὅσου ἄκουε αὐτὰ τὰ λόγια δὲν μπορούσε νὰ ἡσυχάσῃ. Μιὰ
μέρα λέει τοὺν πατέρα τς.—«Ἰγῶ, πατέρα, δὲ θὰ μπορούέσου νὰ ζήσου ἰδῶ, γιατί
αὐτὸ τοῦ πουλὶ μὲ λέει αὐτὰ τὰ λόγια. Θέλου νὰ μὲ φτιάσῃ ἕνα κάτ' ροῦχα
σιδηρένια κι θὰ πάρου τὰ μάτια μ' νὰ πάου ὅπου εἶναι τύχη μ'». Τότε ὁ πατέ-
ρας τῇ κοριτσιῶ ἔγδῃ παράγδῃ δὲ θὰ μπορούέσ' νὰ κάμ' τίπουτα, παράγγειλε
ἕνα κάτ' ροῦχα κι τὰ ἔδωσε τῇ θυγατερῇ. Ἦσα ἔδωσε κι ἕνα δισσάκ' φλουρ-
για κι τὴν εἶπε: «Ἄντι κορίτσι μὲ, πῆρε ὅπου ρὶ φουτίσ' ὁ Θεός».

Τότε τοῦ κουρίτσ' φόρησε τὰ σιδηρένια ροῦχα, πῆρε στοῦ νόμου τ' κι
τοῦ δισάκι τ', πῆρε κι μιὰ σιδερένια τ' κι ἀπείρῃ ἀρχίψι νὰ παλὶν. Πάει,
πάει, πᾶν, πούλῳ μακρὰ ὁδὸν ποῦ βράδωσῃ. Τότε εἰγδῃ ἕνα μεγάλῳ παλάτι
κι θέλσῃ νὰ σείβῃ μέσα. Ὅξου στήν πόρτα κάθονταν μιὰ χηναρῶ, ποῦ δου-
σκοῦσε χήνις. Τοῦ κουρίτσ' τὴν γλῆπ' κι λέει: «Νὰ σείβῳ μέσα σ' αὐτὸ τοῦ
παλάτ'». Ἡ χηναρῶ λέει: «Σέβῳ ἀπὸ τὴν ἄπαναχτιὸ σ' πρέπ' νὰ τ'
ἄφικς, γιατί ἰδῶ δὲν κάμ' κανέναν νὰ πᾶι με τὰ σιδηρένια τ' τὰ ροῦχα κι μὲ
τίς παράδῃς τ'». Τοῦ κουρίτσ' τότε γιὰ νὰ σείβῃ μέσα στοῦ παλάτ' ἔβγανε τὰ
ροῦχα τ' τὰ σιδηρένια, ἄφει κι τίς παράδες τ' κι τὴν πατιρίτσα τ' κι σέβει μέσα
στοῦ παλάτ. Ἀρχίψι νὰ πουρπατάει μέσα στὶς οὐντάδῃς κι νὰ κοιτάζ' ὅλις ποῦ
εἶταν στρουμένῃς μὲ μιταξένια στρουσίδια. Σαράντα οὐντάδῃς γύροι κι ὅλις εἶταν
στρουμένῃς μὲ κείνα τὰ καλὰ τὰ στρουσίδια. Κανέναν ἄνθρωπου δὲν ἤδρι. Στοὺν
ὕστιρνὸ τοὺν οὐντὰ γλῆπ' ἕναν ἄνθρωπου πλαγιασμένουν ποῦ κοιμοῦνταν ὕπνου
δαθύ. Παλὶν κοντὰ κι τὴν δγῇ! Ἀπὸν στοῦ πάπλουμα τ' γλῆπ' ἕνα χαρτί γραμ-
μένου. Τοῦ παίρ τοῦ χαρτί κι θγιαβάζ'. «Ὅποια κόρ' μὲ φυλάξ' σαράντα μέρις
κι σαράντα νύχτις, χωρὶς νὰ κοιμηθῇ, κείναν θὰ πάρω γυναῖκα».

Τοῦ κουρίτσ' ἄμα θγιαβάσαι αὐτὸ τοῦ χαρτί λέει μὲ τοῦ νου τ'.—«Αὐτὴ τύχ'
εἶναι γιὰ μένα: Ἰγῶ θὰ φυλάξου σαράντα μέρις κι σαράντα νύχτες στοῦ μαξι-
λάρ' τοῦ βασιλιᾶ ξυπνητῇ, κι ἄμα ξυπνήσ' ὁ βασιλιᾶς κι μὲ δγῇ θὰ μ' ἄρέσ'
κι θὰ μὲ πάρ' γυναῖκα».

ἕνα κάτ' ροῦχα—ἕνα κοστούμι, μιὰ φορεσιά, ἔγδῃ—παράγδῃ—εἶδε παραιδε,
πατιρίτσα=ραβδί, σείβει=σεβαίνω=(εμβαίνω)=νὰ μπῇ, ἀπαναχτιὸ τ'=ἐπάνω του,

Αρχιψι
Θεός
Λογισμῶν
Πατριᾶ
Θυγατῆ
Αδελφ. Δ'
1937-38
154-161

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀρχίζει τότε τὸν κορίτσο νὰ φυλάει· κείνον τὸν μισοπιθκένον βασιλιά. Φύλαξι μὴ μέρη, φύλαξι δυὸ μέρη, φύλαξι τρεῖς μέρη, φύλαξι, φύλαξι, σαράντα μέρη· καὶ κόμα λίγες ὥρες ἀπόμνησ' ὁ βασιλιάς. Νὰ τότε ἔρχεται κείν' ἡ χηναρῶ καὶ γλέπ' τὸν κορίτσο· τοῦ φύλαγι. Τότε τοῦ λέει ἡ χηναρῶ.—«Κορίτσο μ', πῶς βαστάς τόσοον κίρῳ ἰδῶ ξυπνητή, δὲ νύσταξις τότες μέρη;» Τὸν κορίτσο λέει.—«Τί νὰ κάμου, χηναρῶ μ', καὶ γὼ θέλου νὰ κοιμηθῶ, ἀμὰ πάλι κοιτάζου νὰ πάρου ἀντρα τὸν βασιλιά.»—«Ἐ! ἀν θέλς κορίτσι μ' ἰγὼ φυλάου κάμποσ' ὥρα καὶ ἰσὺ κοιμηθῆς ὥς που νὰ πάρς τὸν γύπνου σ'».—«Καλὰ λές, λέει τὸν κορίτσο, θὰ μὲ κάμς καλοσύν' ἀν βαστάξ' ἰδῶ, καὶ γὼ νὰ κοιμηθῶ καμμιὰ ὥρα καὶ ὕπτιρα νὰ μὲ ξυπνίσς.»—«Καλὸ, πολὺ καλὸ, λέει ἡ χηναρῶ, ἰσὺ νὰ κοιμηθῆς καὶ γὼ σὲ φυλάου».

Πλάγιασε λίγο τὸν κορίτσο νὰ κοιμηθῇ καὶ κάθισε ἡ χηναρῶ νὰ φυλάει τὸν βασιλιά. Ὅσου πὺν βάτοι τοῦ κορίτσο τοῦ καυμένου, τοῦ πῆρι γύπνου, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ξυπνήσ'. Κοιμήθηκε, κοιμήθηκε· κάνα δυὸ ὥρες καὶ ἡ χηναρῶ δὲν τὴν ξυπνοῦσι. Πέρασαν δυὸ τρεῖς ὥρες ξύπνησε βασιλιάς, καὶ γλέπ τὴν χηναρῶ ξυπνητὴ τοῦ τὸν φυλάει καὶ τὴν λέει.—«ὦ, σὺ μὲ φυλάγς;».

—«Ἰγὼ γιὰ, λέει ἡ χηναρῶ, ἄλλους πχρὶς θὰ σοὶ φυλάξ'».

—«Ἄμ πχρὶὰ εἶνι κείν' ποῦ καμὰς ἰσὺν βαστάει βασιλιάς.

—«Ἰνι ἡ χηναρῶ καὶ ἤρτι ἰδῶ καὶ κοιμᾶται ἡμεῖς νὰ τὴν δοῶμεν ἀμὰ γιὰ νὰ μὴ σὺ ζαρίσσο καὶ ξυπνήσῃ τὴν ἀφῆσα νὰ κοιμᾶται.» Τότε θυμωσ' ὁ βασιλιάς καὶ πρῶταξ' νὰ τὴν ξυπνήσσοι καὶ νὰ τὴν πᾶσι μὲς τοῦ κορίτσο νὰ φυλάει τίς χήνις. Τὸν καυμένου τοῦ κορίτσο ὅσου νὰ νοῦσ' ποῦ θὰ τοῦ πᾶν μέσα στοῦ κουμάσ', καὶ τῶδουσαν μὴ θέρηα γιὰ νὰ φυλάει τὴν χήνις. Δὲν ἤξευρε τοῦ δυστυχισμένου τί σφάλμα ἔκαμ· καὶ τοῦ ἔρριξαν σὲ κείν' τοῦ κουμάσ'. Κατάλαβε ὅμως πῶς ὅλα αὐτὰ ἤγκαν ἐξ αἰτίας κείνης τῆς κατακαμένης χηναρῶς, ποῦ τὴν γέλασε καὶ τὴν ἄφσε νὰ κοιμᾶται. Ὁ βασιλιάς πῆρε τότε γυναῖκα τὴν χηναρῶ καὶ τὴν ἔκανε βασιλιάδιν. Πῶς τὰ ὑποφέρνι αὐτὰ τὰ βάσανα τοῦ καυμένου τοῦ κορίτσο!

Πέρασε κάμποσους κηρὸς καὶ οὐ βασιλιάς θέλει νὰ πάει στὴν ξινητιὰ. Δὲν ξέρουν καλὰ γιὰ τὴν Φραγκιὰ θὰ πῆγνε γιὰ στὴν Ἰγγλιτέρη. Τότε οὐ βασιλιάς φώναξι ὅλεις τίς δοῦλοι τ' καὶ τίς ρώτησι ἀπὸ ἕνα ἕνα μὲ τὴν ἀράδα τί θέλει νὰ τίς φέρε ἀπ' τὸ ταξείδ'.

«Ὅλ' οἱ δοῦλ' καὶ ὅλεις οἱ δοῦλες τοὺν παρὰγγειλαν ἀπὸ μνιὰ καλὴ παργγελιά. Ἦρτι καὶ ἡ ἀράδα τῆς χηναρῶς καὶ τὴν ρωτᾷ· οὐ βασιλιάς τί θέλ' νὰ τὴν φέρ' ἀπ' τὰ ξένα. Τότε λέει ἡ χηναρῶ.—«Βασιλέα μ' πολυχρονεμένε, ὅλ' οἱ δοῦλ' καὶ ὅλεις οἱ δοῦλις οἱ παρὰγγειλαν νὰ τίς φέρς κανένα πρᾶμα, καὶ γὼ θὰ σοὶ παρκαλέσσοι νὰ μὲ φέρς τρία πρᾶματα.

Τότε οὐ βασιλιάς λέει:—«Λέγε κορίτσο μου ὅ,τι θέλς· καὶ θὰ σ' τὰ φέ-

ρου. Μή φουδᾷσι κὶ τρία πράματα ἄν γυρέψῃς κὶ δεκατρία πάλι θὰ σ' τὰ φέρου». Τοῦ κουρίτσ' τότε λέει: — «Θέλου βασιλιά μ', νὰ μὲ φέρῃς ἀπ' τὴν ξινητριά ἓνα μαχαίρ' τῆς σφαῆς, ἓνα σκοινί τῆς κριμάθρας, κὶ μιὰ πέτρα τῆς ὑπομουνῆς.» — «Καλὰ εἶπαι ὁ βασιλιάς, ὅσα γύριψις θὰ σ' τὰ φέρου.

Πάει τότε βασιλιάς στὴν ξινητριά κὶ ἀρχίζει νὰ ψουνίζ' ὅλις τὶς παραγγε-
λιές. Ψούνει κὶ τὰ ψουνίσματα τῆς χηναρῶς κὶ ἔταν πάει στοῦ παλάτι τ' τὰ μοίρασι ὅλα ἀπὸ ἓνα ἓνα. Ἦρτι κὶ ἡ ἀράδα τῆς χηναρῶς κὶ τὴν δὶν κὶ κείναν
τὰ πράγματα, ποὺ ζήτηξε. Τὰ πῆρι τότε ἡ χηναρῶς αὐτὰ κὶ πάει μέσ' τοῦ κου-
μάσι τσ' κὶ κάθησι.

Τοῦ θράδ' ἄμα πέρασι ὥρα κὶ κοιμήθηκαν ὅλ' στίς οὐντάδεις, ἡ χηναρῶς
κάθισαι στοῦ κουμάσι τς, ἄναψι τοῦ κηρί τς, ἔδωκεν τὰ πράματα ποὺ τὴν ἔφει-
βασιλιάς κὶ ἀρχισαὶ νὰ συλλογιέται. Βασιλιάς θόγγε τὰ μεσάνυχτα κὶ κοιτάζ'
ὅλις οἱ οὐντάδες ποὺ εἶναι σκοτεινές κὶ μόν τῆς χηναρῶς τοῦ κουμάς' ἔφειγγι.
Πααίν ἀπὸ γάλια-γάλια κὶ κοιτάζ' ἀπὸ τὴν τρυπούδα. Τὶ νὰ θόγγι! Ἡ χηναρῶς
μιὰ θγάζ' τοῦ σκοινί, τοῦ κάμ' μιὰ θηλειά στοῦ λακιδ τς κὶ λέει: — «Ἀχ,
σκοινί τῆς κριμάθρας, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ τρεῖς καλλίτερα νὰ μὲ κριμάσεις κὶ
νὰ γλυτώσω». Ὑστερα κοιτάζει τὴν πέτρα τῆς ὑπομουνῆς κὶ ἔλιγι: — «Σὺ,
πέτρα τῆς ὑπομουνῆς θάστα μὲ. Κατὰ τὸ ἔθωγ' τοῦ μαχαίρ τῆς σφαῆς κὶ
ἡθίλι: νὰ σφαχτῇ κὶ ἔλιγι: — Μαχαίρ τῆς σφαῆς, σφάξι μὲ νὰ γλυτώσω».
Κὶ πάλι ἔλιγι τὴν πέτρα τῆς ὑπομουνῆς κὶ λέει: — «Σὺ, πέτρα τῆς ὑπομουν-
ῆς, θάστα μὲ».

Ὅλου αὐτὰ ἔκχμνι τοῦ κουρίτσ' ἔκεναι, ποὺ εἶταν χουρὶς τὴν θέλησή τ'
χηναρῶς κὶ κανέναν δὲν τὰ ἤξευρε. Μὲν βασιλιάς τὰ ἔμαθε. Τὴν ἄλλη βραδιά
πααίν πάλι βασιλιάς κὶ κοιτάζ' ἀπὸ τὴν τρυπούδα, τί κάμ' νὰ θόγγι τοῦ
κουρίτσ'. Αὐτὸ πάλι τὰ ἴδια ἔκχμνι κὶ θαρροῦσι κανεῖνας ποὺ δὲν τοῦ κοι-
τάζ'. Τότε εὐτὺς βασιλιάς ἀνοίει τὴν πόρτα τοῦ κουμασιὺ κὶ φανερώνεται εἰς
τὴν χηναρῶς κὶ τὴν λέει: — «Τὶ εἶναι αὐτὰ ποὺ κάμεις ἰσὺ ἰδῶ;» Τοῦ κουρίτσ'
ἄμα εἶδγε τὸν βασιλιά τρέμαξε κὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ πῇ. Τότε σηκώθηκε κὶ
προσκύνησι τὸν βασιλέα κὶ τὸν λέει: — «Βασιλέα μ' πολυχρονεμένη, ἀπὸ
σένα ψέμματα δὲ γίνονται, θὰ σὶ πῶ τὴν ἀλήθεια, μὰ σὶ παρακαλῶ νὰ μὴ σὶ
κκοφανῇ διόλου ἄν πῶ κὶ κανέναν πικρὸ λόγου. Ἰγὼ ἤμην κόρ' ἐναντὶ
ἄρχοντα κὶ κάθουμαν στοῦ παραθύρ' κὶ κιντοῦσα κὶ ἔκει ποὺ κιντοῦσα κάθε
μέρα ἔρχουνταν στοῦ παραθύρ' ἓνα πουλὶ κὶ μὲ ἔλιγε; «Ἀχ κουριτσάκι μ',
τί κιντᾷς, τί πολίμας; πιθχμένουν ἄντρα θὰ πάρς». Τότε ἰγὼ δὲν τὰ φτοῦρα
αὐτὰ τὰ λόγια κὶ γύριψα ἀπ' τὸν πατέρη μ' ἓνα κάτ' σιδηρένια φουρέματα
κὶ πῆρα τὰ μάτια μ' κὶ ἤρτα ἰδῶ σ' αὐτὸ τοῦ παλάτ'. Ἰόρσα τότες ὅλις τὶς
οὐντάδεις τοῦ παλατιοῦ κὶ στὰ ὕστερνα ἔφτασα κὶ στοὺν οὐντὰ στὸν δικό σ'.
Ὅταν εἶδγα κείν' τοῦ γράμματος ἀπάν στοῦ πάπλουμά σ', ἀπουφάσισα κὶ κάθισα

λόγου=λόγο, ἐναντὶ=ἐνός, φτοῦρα (φτουρῶ)=ἀψήφισα,

κι' οὐ φύλαξα τριανταννιά μέρη χουρὶς νὰ κοιμηθῶ κι' νὰ σφαλίσου μάτι. Στὰ ὑστερνὰ ἦρτι ἡ χηναροῦ, μὲ εἶδε ἐκεῖ κι' μὲ γέλασε κι' μὲ εἶπε ποῦ θὰ μὲ ξυπνήσῃ κι' μὲ ἄφαι κι' κοιμήθηκα παραπάν' ἀπὸ τὴν ὥρα, κι' ἄμα ξύπνησις οἱ ψιμμάτοι κι' σὺ μὲ ἐδγιοῦξες νὰ βουσκῶ τις χῆνις κι' πῆρις κείννα γυναῖκα. Τώρα βασιλέα μ', δὲν ἔχου ἄλλου τίποτα νὰ κάμου κι' θέλου μιὰ ὥρα προτύτερα νὰ πεθάνου κι' νὰ γλυτώσου ἀπ' τὰ δάσανα».

Ἄμα ἄξι αὐτὰ τὰ λόγια βασιλιάς θύμουσι μὲ τὴ γυναῖκα τ' τὴν χηναροῦ κι' ἠὺτὺς πῆρε κείνου τοῦ καχημένου τοῦ κουρίτσ' κι' τοῦ πακίν στὶς οὐντάδεις τ' κι' τὴν ἄλλ' τὴν μέρα τοῦ κάμ' νόμ' κι' τοῦ παῖρ γυναῖκα κι' τῶκαμι βασιλιάδινά κι' τὴν πρώτ' τὴν γυναῖκα τ' τὴν χηναροῦ τὴν ἔκαμε πάλι χηναροῦ.

Πέρχασαν ἓνα δυὸ χρόνια κι' αὐτὴ ἡ βασιλιάδινά ἔκαμει δυὸ πηδιὰ ποῦ εἶταν ἔμουρφα σὰν ἀγγιλούδι. Ὅταν αὐτὰ καμπόσου ξετινάχκαν θέλει ἡ βασιλίσσα νὰ τὰ πᾶει στοῦ λουτροῦ. Φώναξε τότε ἑλῖς τις δοῦλις κι' τις πῆρι στοῦ λουτροῦ. Πῆρι κι' τὴν χηναροῦ.

Πᾶν στοῦ λουτροῦ κι' ἄρχισαν νὰ λούνουντι. Ἐδῶσαν μινὰ ἀπ' τις σαπούν-νῆς κι' ἄμα λούθηκαν κι' ἔλουσαν κι' τὴν βασιλίσσα κι' τὰ παιδιὰ τὰδῶσαν κι' πᾶν στοῦ παλάτι. Ἀπόμκαν μόν' μέσα στοῦ λουτροῦ ἡ βασιλίσσα κι' ἡ χηναροῦ κι' πῆρι ἡ χηναροῦ νὰ λούσ' τὴν βασιλίσσα. Ἐκεῖ πάλι τὴν ἔλουνι κι' τὴν ἔδαξε σαπούν, παῖρ μιὰ καρφίτσια κι' τὴν τομπάει σὺν καρφί τς κι' εὐτὺς ἡ βασιλίσσα ἦκε ἓνα πούλη κι' πέταξε. Τότε ἡ χηναροῦ τῆκε μινάχ' ἀπ' τοῦ λουτροῦ πῆρι τὰ πούλη τῆς βασιλιάδινας, τὰ πούλη κι' πᾶει στοῦ παλάτι. Νῆκε στοῦ βασιλιά τὸν οὐντὰ κι' κάθησι σὰν καλὸν νοικοκύρη κι' κανένας δὲν τὴν ρώτησι τίπουτα· αὐτὴ ἤξυρι μάγις κι' κατάρφει νὰ κάμ' τοῦ σχήμα τς σὰν τῆς βασιλιάδινας. Μὲν κείν τοῦ πούλι κάθε μέρα ἐρχοῦντο προῦ στοῦν πεχτζέ, καθου-νταν οἱ ἓνα δέντρον κι' χουράτηνε μὲ τοῦν μπαχτισουδάν.

—Τὶ κάμ' βασιλιάς; —Κοιμάτι. —Γλυκὰ γλυκὰ νὰ κοιμάτι.

—Τὶ κύνουν τὰ βασιλόπουλα; —Κοιμοῦντι. —Γλυκὰ γλυκὰ νὰ κοιμοῦντι.

—Τὶ καμ' βασιλιάδινά; —Κοιμάτι. —Νὰ κοιμάται τοῦν ἀξίπνητο.

Καὶ ἄμα ἔλιγι αὐτὰ φρρρρ! ἀπιτοῦσι κι' τοῦ δέντρον κείνου ποῦ εἶλε πετήσ' ξηραίνονταν. Αὐτὸ γίνονταν κάθε πουρνὸ κι' σὲ ὅσα δέντρα πέτησι ἔλα ξηράθη-καν. Μιὰ μέρα πακίν βασιλιάς στὸν μπαχτσὲ νὰ δγῇ; Γλέπ' πῖρσὰ δέντρα ποῦ ξηράθησαν. Φουνάξ' τοῦν μπαχτισουδάνη τ' κι' τοῦν ρουτάει μὲ θυμὸ: —«Τὶ τὰ ἔκαμεις αὐτὰ τὰ δέντρα κι' τὰ ξέρανεις;»

—«Βασιλέα μ' πολυχροννημέν, λέει μπαχτισουδάν, οἱ σένα ψέμματα δὲν ἔνουντι. Κάθε πουρνὸ ἐρχιτι ἓνα πούλι καὶ μὲ ρωτάει γιὰ σένα, γιὰ τὰ βασιλόπουλα κι' γιὰ τὴν βασιλιάδινά κι' ἄμα τοῦ πῶ ποῦ κοιμάστι, γιὰ σὰς λέει: «νὰ κοιμάστι γλυκὰ γλυκὰ,» μόν' γιὰ τὴν βασιλιάδινά λέει: «νὰ κοιμάται τοῦν

ψιμμάτοι=σὲ γέλασε λέγοντας ψέμματα, ξετινάχκαν=μεγάλωσαν, χουράτηνε=μιλοῦσε, μπαχτισουδάν=τὸν κηπουρὸ, πῖρσὰ (περισσὸ)=πολλά, ἔνουντι=γίνονται.

ἀξόπνητο». Ὑστερα ἀπιτάει κί τοῦ δέντρου ἀρχεῦει νά ξηραίνητι ἀπὸ γάλια γάλια. «Ὅλα αὐτὰ τὰ δέντρα ξηράθηκαν μὲ τέτχιου τρόπου».

Τότε ὁ βασιλιάς εἶπαι τοὺν μπαχτζουβάν: «Αὐτὸ τοῦ πουλί νά μί τοῦ πχιά-σεις, κί' ἂν δέ, θά σί πάρου τοῦ κισυάλι σ'». Τότε καημένους μπαχτζιού-θάνς ἀρχίψι νά συλλουγιέτι τί νά κάμ' γιά νά πχιάσ' τοῦ πουλί. Πάει πῆρι ἕνα βουτσὶ κατράν κί πάει πσάλειψι ὅλα τὰ δέντρα γιά νά πιαστῇ τοῦ πουλί. Τὴν ἄλλη μέρα ἔρχιτι τοῦ πουλί κί πατάει σ' ἕνα δέντρου κί' ἀρχίψι πάλι νά ρουτάει τὰ ἴδγια. Μπαχτζιουβάνς ἀποκρίθκι σ' ὅλα κί' ἅμα ἔκαμι τοῦ πουλί νά πιτάξ' ἀκόλσαν τὰ πουδάργια τ' κί δὲν μποροῦσι νά πιτάξ'. Τότε οὐ μπαχ-τζιουβάνς ἔβανι μιὰ σκάλα κί' ἔπχιασ' τὸ πουλί κί τοῦ πάει τοὺν βασιλέα. Τότε βασιλιάς παράγγειλε κί' ἔκαμαν ἕνα χρυσὸ κουμάσ' κί τοῦ ἔβαναν μέσα κί τοῦ εἶχαν ὄξου στὴ σάλα γιά νά κελαηδεῖ. Κάθι μέρα, ὅταν σηκώνουνταν οὐ βασιλιάς κί' ἔβγινι ὄξου, τοῦ πουλί ἔσκυφτι, τοὺν ἔκαμνι σχῆμα κί τοὺν προσκυνοῦσι. Κατόπ' ἔβγιναν τὰ βασιλόπουλα κί κεῖνα τὰ προσκυνοῦσι. Μόν ὅταν ἔβγινι ἡ βασιλιάδυνα τοῦ πουλί γυρνοῦσι τὴν οὐρά τ' κί δὲν τὴν προσκυ-νοῦσι, μόν' γκούρλουσι τὰ μάτχια τ' κί' ὁμῶς.

Ὅσου ἔγλιπαι αὐτὰ ἡ βασιλιάδυνα τὰ ἔβανι ἀπ' τοῦ θυμοῦ τς κί ἤθιλι νά νά τοῦ χαντακώσ' τοῦ πουλί. μὰ φέδονταν ἀπ' τοὺν βασιλιά, γιὰ κείνους πουλὺ τ' ἀγαποῦσι. Τότε ἡ βασιλιάδυνα τὴν χέει. Ἐκαμ' πῶς ἀρρώχτσι κί ἔπισι στὸ στρώμα. Φώνηξαν τοὺν γιατροῦ νά τὴν δώσ' γιατρικὰ νά γιά. Ἡ βασι-λιάδυνα μί τὸν τρόπο τοὺν λέει τοῦν γιατροῦ: «Ἐγὼ ἕνα σινί φλυργιά γιά σένα ἂν μπορέσεις κείνου τοῦ καταραμένου τοῦ πουλί νά πῆς νά τοῦ κόψουν κί νά βράσουν τὴν καρδιά τ' νά μί τὴν δώσουν νά τὴ φάου».

Οὐ γιατρὸς βγήκε ὄξου κί λέει τοὺν βασιλιά. — «Βασιλέα μ' πολυχρονεμένε, ἡ βασιλιάδυνα εἶναι πουλὺ ἀσχημα, ἂν δὲν τὴν δόσι νά πχῇ τοῦ ζουμι ἑνανοῦ πουλιοῦ ποῦ ἔχτι μέσα στοῦ κουμάσ', θά πεθάν'». Ἄμα ἄξι αὐτὰ οὐ βασιλιάς παράγγειλε κί ἔκουψαν τοῦ πουλί κί ἔβρασαν τὴν καρδιά τ' κί τὴν ἔδουσαν νά πχῇ ἡ βασιλιάδυνα. Τότε ἀπὸ γάλια γάλια ἔγκι καλὰ κί γιάνκι.

Τοῦ πουλιοῦ κείνου τὰ πούπουλα ἀφοῦ τὰ μάδσαν, τὰ ἔρριξαν στὸ μπου-κλούκ' κί ὅστιρα' ἀπὸ κάμπουσουν κηρὸ φύτρουν ἀπὸ ἱκεῖ ἕνα κυπαρίσ' ἀψηλός. Κείνου τοῦ κυπαρίσ' κάθε πουνὸ ἅμα ἔβγινε βασιλιάς στοῦ παρὰθουρου ἔσκυφτι κί τοὺν προσκυνοῦσι. Κατόπ' ἅμα ἔβγιναν τὰ βασιλόπουλα κί κεῖνα τὰ προσκυνοῦσι κί λιγοῦσε ὡς κατ' τὴν κουρφή τ'. Μόν ὅταν ἔβγινε ἡ βασι-λιάδυνα δὲν προσκυνοῦσι κί γύρξι ἀνάπουδα τὴν κουρφή τ'.

Τότε θυμοῦσι ἡ βασιλιάδυνα κί ἤθιλι νά χαντακώσ' κείνου τοῦ δέντρου. Ἐκαμ' πάλι ποῦ εἶναι ἄρρωστη κί τὰ ταίριασι μί τοὺν γιατροῦ γιά νά χαντα-κώσουν τοῦ δέντρου. Βγάν' οὐ γιατροὺς ὄξου κί λέει τοὺν βασιλιά: — «Ἄ δὲν

γκούρλουσι=ἄνοιγε τὰ μάτια μεγάλα, χαντακώσ'=νά τὸ ἐξαφανίσει, σινίκ'=σινιάκιο ποῦ μετροῦσαν τὸ στάρι, ἑνανοῦ=ἐνοῦ, ἔγκι=ἔγινε, μπουκλούκ'=σχομπίδια.

κόψι κείνου τοῦ κυπαρίσσ᾽ κι νὰ θράσῃ τὴν ρίζα τ᾽ νὰ πηγὴ βασιλιάδινά θὰ πιθάν᾽».

Ἄμα ἄξι αὐτὰ οὐ βασιλιάς παράγγειλε νὰ κόψουν τοῦ κυπαρίσσ᾽ κι νὰ θράσουν τὴν ρίζα τ᾽ νὰ τὴν δώσουν τὴν βασιλιάδινά νὰ πηγὴ. Ἀφοῦ ἤπχι κείνου τοῦ ζουμί, ἔκαμι ἀπὸ γάλια γάλια ποὺ γιαιτρεύει κι γιάνει, γιαιτὶ ἔγκι τοῦ κέφ᾽ τς. Τοῦ κυπαρίσσου τὰ ξύλα τὰ ἔκουψαν κι ἄρχιψαν νὰ τὰ καίν᾽ στοῦ μαγειρείου. Ἰκεῖ κοντὰ στοῦ παλάτ᾽ εἶχε τοῦ σπιτάκι τς μιὰ φτωχὴ γριά, κι μιὰ μέρα πάει στοῦ παλάτ᾽ κι γύρῃ κἀνα δυὸ ξυλάκια νὰ τὴν δώσουν, γιαιτὶ εἶχ᾽ πλύσ᾽ κι δὲν εἶχε τίποτα νὰ κάψ᾽.

Πάει στοῦ σπῖτ᾽ ἡ καὺμέν᾽ ἡ μπάμπου κι ἔκαψι ἕνα ξύλου κι καμπόσα τσακνούδια κι ἔκαμι τὴν πλύση τς. Τοῦ ἄλλου τοῦ ἔκρυψε γιὰ τὴν ἄλλ᾽ τὴν πλύσ᾽. Τοῦ θάν᾽ οὐπίσου στὴν πόρτα κι τ᾽ ἀστόχησι ἰκεῖ. Βγῆκε τὴν ἄλλ᾽ τὴν ἡμέρα ἡ γριά νὰ πάει νὰ ζητήξ᾽. Τότῃ ἀπὸ κείνου τοῦ ξύλου ἐγγίκε ἕνα κουρίτσ᾽ κι ἄρχιψι νὰ σκούπιζ᾽ κι νὰ παστρεύ᾽ τῆς γριάς τοῦ σπῖτ᾽. Κατόπ᾽ ἔπλεγε τὰ πινάκια, μαέριψι φαῖ, ἔδανε τὸ τραπέζ᾽ κι κρύφκε πάλι μέσα στοῦ ξύλου.

Τοῦ θράδ᾽ ὅταν ἦρτε ἡ γριά στοῦ σπῖτ᾽ ἡ καὺ εἶδε ὅλα αὐτὰ θάμαξι κι δὲν ἤξευρε πχοῖδς τὰ ἔκαμι ὅλα αὐτὰ. Τὴν ἄλλ᾽ τὴν ἡμέρα πάλι τὰ ἴδια ἔγκαν κι καθε μέρα ἡ γριά θάμαξι. Μιὰ μέρα καθετὴ μέρα στοῦ σπῖτ᾽ γιὰ νὰ δγῇ πχοῖδς τὰ κάμ᾽ αὐτὰ. Κρύφκε μέσα στοῦ κουρίτσου κι ἐκεῖ ποὺ σκούπιζε τοῦ κουρίτσ᾽ ἐγγίκε ἡ γριά κι ἄρχιψι νὰ κουνήσῃ τοῦ κουρίτσ᾽. Κείνου τοῦ κουρίτσου ἔπλεγε τὴν εἶδα, παλάλιξε νὰ στείλῃ μέσα στοῦ ξύλου, μα ἡ γριά τὴν ἐπχίσει ἀπ τὴν φούστα τς κι δὲν τὴν ἔβρι νὰ κουνήσῃ.

Ἀποὺ τότε τοῦ κουρίτσ᾽ ἀπόμ᾽ στοῦ σπῖτ᾽ τῆς γριάς κι εἶταν θυγατέρα τς κι ἔκαμνε ὅλως τίς δουλιές τοῦ σπιτιοῦ.

Πέρασαν καμπόσις μέρις κι παρακάλο τοῦ κουρίτσ᾽ τὴ γριά, νὰ πᾶ νὰ γυρέψ᾽ ἀπ τοῦ βασιλικῦ παλάτ᾽ ἕνα χτέν᾽ γιὰ νὰ χτινιστῇ, γιαιτὶ τὰ μαλλιά τ᾽ δὲν τὰ χτένσι τόσους κινδὸ κι ἔγκι σὰ μπούφους. Πάει ἡ γριά στοῦ παλάτ᾽ κι παρακάλοσι τοὺν βασιλιά νὰ τὴν δώσ᾽ ἕνα χτέν᾽. Οὐ βασιλιάς τὴν ἔδουσι ἕνα καλὸ χτέν᾽ κι κείν᾽ τοῦ πάει τὴν παρακώρη τς. Ἄμα χτινίσκει κείν᾽ τοῦδουσι πάλι τὴν γριά κι αὐτὴ τοῦ πάει στοὺν βασιλιά κι αὐτὸς ἄμα εἶδῃ μιὰ ξανθὴ τρίχα ρουτάει τὴ γριά ποῖδς χτινίσκει μ᾽ αὐτὸ τοῦ χτέν.

— «Ἐχου, λέει, ἕνα κουρίτσ᾽ ποὺ μὲ μακρεῦ᾽, κι κείνου χτινίσκει».

— «Ξαίρ᾽ νὰ μακρεῦ᾽ καλὰ φαγιά αὐτὸ τοῦ κουρίτσ᾽ σ᾽,» ρουτάει βασιλιάς

— «Ναί, πολυχρονημένε μ᾽, λέει ἡ γριά· ἂ θέλς οὐρίστι αὐριου βράδ᾽ στοῦ σπῖτ᾽ μ᾽ νὰ δγῇς τί καλὰ φαγιά ποὺ κάμ᾽ τοῦ κουρίτσ᾽ μ᾽».

— «Πουλι καλὰ», εἶπῃ οὐ βασιλιάς.

Τὴν ἄλλ᾽ τὴν ἡμέρα τοῦ κουρίτσ᾽ ἄρχιψι νὰ μακρεῦ᾽ τὰ καλλίτερὰ φαγητὰ κι τοῦ βράδ᾽ τοῖμασι τοῦ τραπέζῃ κι βασιλιάς πῆρι τίς μεγαλουσιάνδεις, ἔτρου-

ζητήξ᾽=ζητιανέψει, μπουχουρί=ντολίπι, μεγαλουσιάνδεις=τοὺς μεγάλους.

χαν κι νουστιμεύκαν πολύ. Μόν' τού κουρίτσ' δὲν βγήκε μπρουστά στοὺ βασι-
λιά κι κάθονταν στοὺ μαεργιό. 'Ὡς τὰ ὑστερνά ἤρτι κι τοὺ πιλάφ'. 'Ἰκεῖ ποὺ
ἔτρουι βασιλιάς δάγκας' ἕνα πρᾶμμα στοὺ πιλάφ' κι τῶθγανι γιὰ νὰ δγῇ τὶ
εἶνι. Τότι τὶ νὰ δγῇ! Γλέπ' τοὺ βασιλικὸ τοὺ δαχτυλιθ' ποὺ τοὺ ἔδουσι στοὺν
ἀρραβώνα. Φουνάζ' τότε τοὺ κουρίτσ', κάθισι κι τοὺ ρουτάει ἀπὸ τοὺ ἡῦρι
αὐτὸ τοὺ δαχτυλιθ'. Τότι τοὺ κουρίτσ' κάθισι κι εἶπει ὅλα τὰ πάθγια τ' ὅλα
ἀπὸ ἕνα ἕνα στοὺν βασιλιά.

"Ἄμα τ' ἄξι αὐτὰ οὐ βασιλιάς παίρ' τοὺ κουρίτσ' κι τοὺ πακίν' στοὺ
παλάτ' κι φώναξι τὴν πουνηρή τὴν χηνχροῦ ποὺ τὴν εἶχι γυναῖκα, πρόσταξι
νὰ φέρουν μπρουστά τ' κι τέσσερα ἀλόγατα κι παράγγειλι νὰ τὴν δέσουν καλὰ
ἀπ' τὰ χέργια τς κι ἀπ' τὰ πουδάργια τς. 'Ἀφοῦ τὴν ἔδεσαν χτύψαν τ' ἀλό-
γατα ἀπὸ ἕνα καμτσίκ' κι τὴν ἔκαμν τέσσερρα κουμάτγια.

"Ὑστερα ἔκαμι βασιλιάς μιὰ μεγάλ' χαρὰ κι φώναξι πούλιν κόσμουν
στὴ χαρὰ. Πῆγα κι γὼ τότε ἵκεῖ κι σιργιάνισα καλὰ. "Εφα, ἡπχια ὅσου
θέλσα. Στὰ ὑστερνὰ πῆρα νὰ ἔρτου στοὺ σπῖτ', μ' ἔδουσαν ἕνα χαρτί σεκέργια
νὰ σᾶς τὰ φέρου. Κεῖ ποὺ ἴφερνα, βγήκε ἀπ' τὴν κώχ' ἕνας σκύλος κι ἄρχισι
γκάβ, γκάβ νὰ φουνάζ', τρόμαξα κι γὼ, ἐπὶ τὸ χαρτί τὰ σεκέργια κι ἤρτα
μὲ ἄδεια χέργια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ 2. Μοναχογυιὸς κι μωλωνᾶς ΑΘΗΝΩΝ

"Ἦνας καλὸς πατέρας εἶχι ἕνα μόνε πηρὶ καυκάροκου κι ἡθιλι νὰ τοὺ
στείλ' στοὺ μύλο νὰ ἄλῃσ' ἄλεῦρι καὶ ἐκεῖνος τὸ ρούκι, ὅπου ὠνομάζονταν Λη-
φτοκαριά, εἶταν μωλωνάδες ὅλου σπανό κι τοὺ παράγγειλι μὲ κιοσὲ μωλωνᾶ
νὰ μὴ κονουσιό. Φόρτουσαν λοιπὸν τοὺ καυτιόλ κι ἄρχισι τὴ στράτα. Πάει
στοὺν ἀπάν τοὺν μύλου κι κοιττάζ' ὅτι ὁ μωλωνᾶς εἶνι κιοσές. Λοιπὸν κατέβκεν
εἰς τοὺν κάτω μύλου μὰ κι ἐκεῖ τὰ ἴδγια, ὁ μωλωνᾶς κι ἐκεῖνος κιοσές. Λοι-
πὸν ἐγύρσε ἴσαι μὲ δέκα μύλους κι ὅλοι ἦταν κιοσεῖδες, τέλος ἐκουψι τὸ
οἰμούτ' κατέβκαι τοὺ φουρτιό ἀπ' τοὺ γκατζιόλ κι ἔκατσι μέσ τοὺ μύλου κι
ἄλῃσαι τὸ ἄλεῦρι. Ὁ μοναχογυιὸς ἐπείνασε καὶ γύρεψε ἀπὸ τοὺν μωλωνᾶ νὰ
τοὺν φιλέψ', ἀμμὰ ὁ μωλωνᾶς θέλουντας γιὰ νὰ γιολᾶς' τοὺ παιδί, τοὺ εἶπε νὰ
κᾶμ' μιὰ μπουγάτσια καὶ τὸ ἔστειλε νὰ πάρ' ἕνα κμάρ' νερό. "Ὅσου νὰ ἔρτει
ἐμὼς τὸ παιδί ἀπ' τοὺ νικρό, ὁ μωλωνᾶς ἐτοίμασι κι κουσκίνισι τ' ἄλεῦρι γιὰ
νὰ κάμουν μπουγάτσια. Ἐρριξαν λοιπὸν τὸ νερὸ στοὺ σκαφίδ', μὰ γιὰ τὸ νερὸ
ἤρτε πολὺ, ἔρριξαν κι τ' ἄλλου τοὺ ἄλεῦρ' τοὺ παιδιοῦ, κι τότε πάλι τὸ νερὸ
ἤρτε λίγο κι ἔβχανν κι ἄλλου, κι ἔτσ' μὲ τὰ πούλᾶ λοιπὸν τέλιψι ἡ μπουγά-
τσια κι τοὺ ζύμουμα κι τὴν ἔθαναν νὰ ψηθῇ. — «Λοιπὸν τώρα, εἶπε οὐ μωλωνᾶς
ὅσου νὰ ψηθῇ ἡ μπουγάτσια νὰ πούμε ἀπὸ ἕνα παρχαμὸθ' κι ὅτινις τὸ παρχα-

χαρὰ=γάμος, σεκέργια=ζαχαρωτά, καυκάροκου=μονοχοπαῖδι, κιοσὲ=σπανό,
κονουσιό' (κονουσιόζω λ. τ.)=κουβεντιάσει, οἰμούτ'=ἐλπίδα, γκατζιόλ=γαῖδουρι.